

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 346/08-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. decembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho o sťažnosti S. N., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. C., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Tpo 47/08 zo 17. júna 2008, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva S. N. podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Tpo 47/08 zo 17. júna 2008 nerozhodnutím o alternatívnej žiadosti o nahradení väzby dohľadom mediačného a probačného úradníka porušené boli.

2. Krajský súd v Bratislave je povinný nahradiť S. N. trovy právneho zastúpenia v sume 10 098 Sk [slovom desaťtisícdeväťdesiatosem slovenských korún

(335,19 EUR)] na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. C., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2008 doručená sťažnosť S. N., B., v tom čase vo výkone väzby (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. C., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Tpo 47/08 zo 17. júna 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením povereného príslušníka Policajného zboru Okresného riaditeľstva Bratislava V, Úradu justičnej a kriminálnej polície sp. zn. ČVS: ORP-1229/1-OSV-B5-2008 z 10. apríla 2008 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre prečin marenia úradného výkonu rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. b) Trestného zákona. Následne bol sťažovateľ uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 0 Tp 223/08 z 11. apríla 2008 vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Na základe žiadosti o prepustenie z väzby z 19. mája 2008 bol sťažovateľ uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 352/2008 (príloha č. 2) z 29. mája 2008 prepustený z väzby na slobodu. Na základe sťažnosti prokurátora Okresnej prokuratúry Bratislava V krajský súd uznesením sp. zn. 3 Tpo 47/08 zo 17. júna 2008 podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku prvostupňové uznesenie zrušil v celom rozsahu, žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol a zároveň podľa § 80 ods. 1 písm. b) a § 81 ods. 1 Trestného poriadku

neprijal jeho písomný sľub ani ponúknutú peňažnú záruku.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti uvádza, že *„V žiadosti o prepustenie z väzby zo dňa 19. 05. 2008 som však okrem písomného sľubu a ponúknutej peňažnej záruky žiadal aj prijatie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhradu mojej väzby. S touto žiadosťou sa však Krajský súd v Bratislave vôbec nezaoberal a ani o nej nerozhodol, čím podľa môjho názoru Krajský súd v Bratislave porušil čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky“*, pričom v tejto súvislosti argumentuje aj poukázaním na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 100/04 z 8. októbra 2004.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po vykonanom dokazovaní vo veci jeho sťažnosti vydal tento nález:

„1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn.: 3 Tpo 47/08 uznesením zo dňa 17. 06. 2008 porušil základné právo S. N. zaručené v čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave pod sp. zn.: 3 Tpo 47/08 zo dňa 17. 06. 2008 sa zrušuje a Krajskému súdu v Bratislave prikazuje, aby S. N. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

3. S. N. priznáva náhradu trov konania vrátane trov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. M. C. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd si ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti vyžiadal vyjadrenie krajského súdu. Predsedníčka krajského súdu sa k sťažnosti vyjadrila prípisom č. Spr. 3565/2008 zo 4. septembra 2008, ktorý bol ústavnému súdu doručený telefaxom 4. septembra 2008 a následne poštou 10. septembra 2008. Vo vyjadrení sa okrem iného uvádza:

„Vaše dožiadanie som predložila dňa 02. 09. 2008 na vyjadrenie predsedníčke senátu 3 Tpo, ktorá sa k veci písomne vyjadrila podaním dňa 04. 09. 2008.

Uviedla, že pri prejednávaní sťažnosti okresného prokurátora proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 0 Tp 352/2008 zo dňa 29. 05. 2008, postupovala podľa zákona.

Pokiaľ obvinený S. N. v sťažnosti, ktorú podal na ÚS SR uvádza, že došlo k pochybeniu, keďže sa senát 3 Tpo nezaoberal časťou žiadosti, v ktorej ponúkol prijatie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhradu jeho väzby, konštatuje, že tvrdenie obvineného nie je pravdivé. Z pripojeného spisu vyplýva jednoznačný záver, že obvinený S. N. dňa 19. 05. 2008, osobne podpísal písomný sľub, ponúknutý v zmysle ustanovenia § 80 ods. 1 Tr. por. a ponúknutie peňažnej záruky podľa ustanovenia § 81 Tr. por.

Ponúknutie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhradu väzby obvinený S. N. nepodpísal, ani to v uvádzanom materiáli nespomína. Uvádza to iba jeho obhajca JUDr. M. C., ktorý však nemá samostatné právo dávať za obvineného sľuby.

Predsedníčka senátu 3 Tpo vychádzala z toho, že obhajca obvineného nemôže právne relevantne ponúknuť akúkoľvek formu záruky za väzbu obvineného, pokiaľ s týmto obvinený nesúhlasí. Súhlas obvineného predpokladala v tom, že obvinený osobne podpíše ponúknutý sľub tak, ako to napokon aj vyžaduje ustanovenie § 80 ods. 1 písm. b) Tr. por.

Keďže obvinený S. N. nedal sľub v tom zmysle, že je ochotný podriadiť sa dohľadu probačného a mediačného úradníka, z uvedeného dôvodu o tomto senát 3 Tpo nerozhodoval. Rozhodoval výlučne o tom, čo vyplývalo zo žiadosti obvineného o prepustenie z väzby a z ponúknutého sľubu a peňažnej záruky.

S vyjadrením predsedníčky senátu 3 Tpo sa v celom rozsahu stotožňujem, poukazujúc na odôvodnenie uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Tpo 47/2008 zo dňa 17. 06. 2008.

Vyhovujem Vašej požiadavke a zapožičiavam Vám zberný spis sp. zn. 3 Tpo 47/2008.

Pre informáciu, v prípade potreby zapožičať trestný spis Okresného súdu Bratislava V pre ÚS SR, podotýkam, že základný spis súdu prvého stupňa sp. zn. 0 Tp 352/2008 sa nachádza na tomto Okresnom súde Bratislava V.“

Ústavný súd zaslal vyjadrenie predsedníčky krajského súdu na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska právnomu zástupcovi sťažovateľa, ktorý vo svojom podaní

z 29. septembra 2008 doručenom ústavnému súdu 1. októbra 2008 okrem iného uviedol:

«Krajský súd v Bratislave uviedol, že uznesenie zo dňa 17. 06. 2008 pod sp. zn.: 3 Tpo 47/08, ktorým nerozhodol o prijatí, resp. neprijatí dohľadu probačného a mediačného úradníka, bolo vydané v súlade so zákonom.

Tento záver odôvodnil tým, že ponuku dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhradu mojej väzby, mal podpísať len môj obhajca, ktorý však nemal samostatné právo podávať za mňa sľuby. Z tohto dôvodu potom Krajský súd v Bratislave, o tejto ponuke nerozhodoval. Pritom poukázal na obdobný postup v zmysle ust. § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, pri rozhodovaní o ponúknutom písomnom sľube obvineného.

Z uvedeným názorom Krajského súdu sa však nestotožňujem z nasledovných dôvodov.

Podľa ust. § 80 ods. 1 Trestného poriadku, ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak

a) záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba ponúkne prevzatie záruky za ďalšie správanie obvineného a za to, že obvinený sa na vyzvanie dostaví k policajtovi, prokurátorovi alebo na súd a že vždy vopred oznámi policajtovi, prokurátorovi alebo súdu vzdialenie sa z miesta pobytu, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje záruku vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočnú a prijme ju,

b) obvinený dá písomný sľub, že povedie riadny život, najmä že sa nedopustí trestnej činnosti a že splní povinnosti a dodrží obmedzenia, ktoré sa mu uložia, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje sľub vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočný a prijme ho, alebo

c) s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaného prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným.

Podľa § 44 ods. 2 Trestného poriadku, obhajca je oprávnený už v prípravnom konaní robiť v mene obvineného návrhy, podávať v jeho mene žiadosti a opravné prostriedky, nazerať do spisov a zúčastniť sa podľa ustanovení tohto zákona v konaní pred súdom úkonov, ktorých má právo zúčastniť sa obvinený, a vo vyšetrovaní alebo v skrátanom vyšetrovaní úkonov podľa § 213 ods. 2 až 4.

Z vyššie citovaných ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že obhajca zastupuje obvineného na úkonoch v trestnom konaní, ktoré obvinený vykonáva ako subjekt trestného konania, resp. ako strana, ak to umožňuje povaha úkonu (napr. nemôže zastupovať obvineného v prípade výsluchu obvineného alebo pri vyjadrení na hlavnom pojednávaní).

Takýmto úkonom bez akýchkoľvek pochybností je aj žiadosť o prepustenie obvineného z väzby. Ustanovenie § 80 ods. 1 Trestného poriadku upravuje, že na nahradenie väzby sú k dispozícii viaceré prostriedky na ponechanie obvineného na slobode alebo prepustenie z väzby na slobodu, a to záruku, sľub alebo dohľad.

Zákon pri písomnom sľube (na ktorý sa odvoláva aj Krajský súd v Bratislave) explicitne vyžaduje písomný sľub obvineného s konkrétnym obsahom, že povedie riadny život, najmä že sa nedopustí trestnej činnosti a že splní povinnosti a dodrží obmedzenia, ktoré sa mu uložia. Takýto písomný sľub je úkon, ktorý môže podpísať len obvinený, nakoľko sa vyžaduje jeho písomná forma.

Avšak pri dohľade probačného a mediačného úradníka ako náhrady väzby zákon explicitne nevyžaduje ani písomný sľub obvineného, ani jeho súhlas v písomnej forme, a takýto úkon tiež nemôže byť v neprospech obvineného, aby súd naň neprihliadal.

Z toho vyplýva, že o žiadosti obvineného o prijatie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhrady väzby v rámci rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, urobenú prostredníctvom obhajcu obvineného, je príslušný súd povinný rozhodovať, nakoľko ide o úkon, pri ktorom zákon nevyžaduje písomný súhlas, resp. podpis obvineného.

Obdobne to platí i v prípade rozhodovania o prijatí záruky záujmového združenia občanov alebo dôveryhodnej osoby podľa § 80 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

Ďalej podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenia sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Jednou z týchto záruk (ustanovených vnútroštátnym právnym poriadkom) je aj dohľad probačného a mediačného úradníka v zmysle ust. § 80 ods. 1 písm. c)

Trestného poriadku. V tomto smere je potom príslušný súd povinný rozhodovať o tom či sú splnené podmienky na nahradenie väzby týmto inštitútom alebo nie, a následne o tejto záruke, ak bola ponúknutá, rozhodnúť. To znamená, ak by aj Krajský súd v Bratislave došiel k záveru, že žiadosť o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, nie je podpísaná obvineným, ale len obhajcom, mal povinnosť rozhodnúť o nej a neprijíť ju z dôvodu formálnych či iných nedostatkov a s týmito sa v rozhodnutí vysporiadať. Takéto rozhodnutie však vo výrokovej časti rozhodnutia ako i jeho odôvodnení absentuje.

Vzhľadom k vyššie uvedenému som toho názoru, že ak sa mojou žiadosťou o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, hoci urobenú len prostredníctvom obhajcu, Krajský súd v Bratislave vôbec nezaoberal a ani o nej nerozhodol, potom Krajský súd v Bratislave porušil čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.»

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 346/08-23 z 30. októbra 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti, prípadne oznámila, či zotrváva na svojom vyjadrení zo 4. septembra 2008.

Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu oznámila, že k svojmu vyjadreniu

zo 4. septembra 2008 nemá čo dodať, a zároveň informovala, že sťažovateľ bol 23. septembra 2008 prepustený z väzby na slobodu, „*nakoľko uvedeného dňa 23. 09. 2008, v trestnej veci pod sp. zn. 3 Tpo 71/2008, bola zamietnutá sťažnosť okresného prokurátora proti uzneseniu okresného súdu o prepustení na slobodu*“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a svojho práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tpo 47/08 zo 17. júna 2008, ktorým krajský súd zrušil uznesenie okresného súdu 0 Tp 352/08 z 29. mája 2008 (okresný súd týmto uznesením sťažovateľa prepustil z väzby na slobodu), zamietol žiadosť sťažovateľa z 19. mája 2008 o prepustenie z väzby na slobodu a neprijal nim ponúknutý sľub ani ponúknutú peňažnú záruku. Podstatou námietok sťažovateľa je skutočnosť, že krajský súd sa v označenom uznesení vôbec nezaoberal jeho žiadosťou o nahradenie jeho väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, hoci sťažovateľ o to žiadal vo svojej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu z 19. mája 2008 podanej prostredníctvom svojho obhajcu. Podľa sťažovateľa sa mal krajský súd zaoberať aj touto časťou jeho žiadosti a rozhodnúť o nej, a keďže tak neurobil „... *porušil čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky*“.

Z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu vyplýva, že považuje postup príslušného senátu krajského súdu v predmetnej veci za zákonný, pričom sa stotožňuje s právnym názorom predsedníčky príslušného senátu (3 Tpo, pozn.), podľa ktorého krajský súd nerozhodoval o nahradení väzby sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného

úradníka, pretože „*Ponúknutie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhradu väzby obvinený S. N. nepodpísal, ani to v uvádzanom materiáli nespomína. Uvádza to iba jeho obhajca JUDr. M. C., ktorý však nemá samostatné právo dávať za obvineného sľuby*“, t. j. zastáva názor, že „*obhajca obvineného nemôže právne relevantne ponúknuť akúkoľvek formu záruky za väzbu obvineného, pokiaľ s týmto obvinený nesúhlasí. Súhlas obvineného predpokladala v tom, že obvinený osobne podpíše ponúknutý sľub tak, ako to napokon aj vyžaduje ustanovenie § 80 ods. 1 písm. b) Tr. por.*“.

Právny zástupca sťažovateľa s uvedeným právnym názorom nesúhlasí, pričom argumentuje najmä tým, že „*pri dohľade probačného a mediačného úradníka ako náhrady väzby zákon explicitne nevyžaduje ani písomný sľub obvineného, ani jeho súhlas v písomnej forme, a takýto úkon tiež nemôže byť v neprospech obvineného, aby súd naň neprihliadal*“, a preto „*o žiadosti obvineného o prijatie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhrady väzby... urobenú prostredníctvom obhajcu obvineného, je príslušný súd povinný rozhodovať, nakoľko ide o úkon, pri ktorom zákon nevyžaduje písomný súhlas, resp. podpis obvineného*“. Právny zástupca zároveň zdôrazňuje, že žiadosťou o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka sa krajský súd v napadnutom uznesení vôbec nezaoberal, t. j. nerozhodol o jej neprijatí ani „*z dôvodu formálnych či iných nedostatkov*“, s ktorými sa mal „*v rozhodnutí vysporiadať*“.

Vychádzajúc z uvedeného bolo kľúčovou úlohou ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa posúdiť,

a) či je z ústavného hľadiska akceptovateľná taká interpretácia príslušných ustanovení Trestného poriadku, podľa ktorej právny zástupca obvineného nie je oprávnený bez výslovného súhlasu obvineného navrhnúť v žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu nahradenie väzby obvineného dohľadom probačného a mediačného úradníka,

b) či možno z ústavného hľadiska akceptovať, že sa krajský súd vôbec nezaoberal v napadnutom uznesení žiadosťou právneho zástupcu sťažovateľa o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, ktorá bola podaná bez výslovného súhlasu sťažovateľa ako obvineného.

Ústavný súd poznamenáva, že medzi účastníkmi konania nie je sporná skutočnosť,

že súčasťou žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 19. mája 2008 podanej prostredníctvom jeho právneho zástupcu bola aj žiadosť o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, ani to, že k tejto žiadosti nebol predložený výslovný súhlas sťažovateľa ako obvineného (tieto skutočnosti jednoznačne vyplývajú aj zo spisu okresného súdu sp. zn. 0 Tp 352/2008, ktorý si ústavný súd vyžiadal na nahliadnutie, pozn.).

Pri posudzovaní sťažnosti ústavný súd vychádzal z jej obsahu, vyjadrení účastníkov konania, príslušnej spisovej dokumentácie okresného súdu a krajského súdu, dotknutých právnych noriem a svojej ustálenej judikatúry použiteľnej v predmetnej veci.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd predovšetkým poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, v označených ustanoveniach čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 3 dohovoru týkajúcich sa práva na osobnú slobodu sú obsiahnuté tak právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná,

ako aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, alebo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07). Z už vyslovených právnych názorov ústavného súdu možno vyvodit', že z hľadiska rozsahu práv garantovaných prostredníctvom čl. 17 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru neexistujú medzi týmito právami zásadné rozdiely, keďže ustanovenia čl. 17 ústavy zahŕňajú aj práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (pozri napr. III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, IV. 181/07). Ústavný súd preto v predmetnej veci posudzoval možnosť prípadného porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu spoločne, pričom zohľadňoval judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry ESLP možno vyvodit', že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní. Spravidla ide o peňažnú záruku (kauciu), ale aj o iné formy záruk, napríklad odovzдание cestovného pasu (Stögmüller c. Rakúsko z 10. novembra 1969), stanovenie povinnosti mať stále bydlisko, hlásiť sa v pravidelných intervaloch atď.

Z doterajšej judikatúry ESLP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale je možné ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001).

Uvedené východiská judikatúry ESLP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil vo svojej judikatúre a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvažiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Podľa § 80 ods. 1 Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak

a) záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba ponúkne prevzatie záruky za ďalšie správanie obvineného a za to, že obvinený sa na vyzvanie dostaví k policajtovi, prokurátorovi alebo na súd a že vždy vopred oznámi policajtovi, prokurátorovi alebo súdu vzdialenie sa z miesta pobytu, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje záruku vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočnú a prijme ju,

b) obvinený dá písomný sľub, že povedie riadny život, najmä že sa nedopustí trestnej činnosti a že splní povinnosti a dodrží obmedzenia, ktoré sa mu uložia, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje sľub vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočný a prijme ho, alebo

c) s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaného prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným.

Podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie rozhodnúť o ponechaní obvineného na slobode alebo o jeho prepustení na slobodu aj vtedy, ak obvinený zložil peňažnú záruku a súd alebo sudca pre prípravné konanie ju prijme. Ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, možno peňažnú záruku prijať,

len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Obvinenému sa vždy uloží povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu. So súhlasom obvineného môže peňažnú záruku zložiť aj iná osoba, ale pred jej prijatím musí byť oboznámená s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, v ktorých sa nachádza dôvod väzby. Na dôvody, pre ktoré peňažná záruka môže pripadnúť štátu, musí sa obvinený a osoba, ktorá peňažnú záruku zložila, vopred upozorniť.

Vychádzajúc z výkladu, ktorý uplatňuje ESLP k pojmu „záruka“ obsiahnutého v čl. 5 ods. 3 dohovoru, ústavný súd zastáva názor, že v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky pod neho treba zahrnúť inštitúty uvedené v § 80 ods. 1 a § 81 ods. 1 Trestného poriadku, t. j. záruku prevzatú záujmovým združením občanov alebo dôveryhodnou osobou, písomný sľub obvineného, peňažnú záruku, ako aj dohľad mediačného a probačného úradníka, prostredníctvom ktorého tiež možno dosiahnuť účel väzby, čo možno odvodiť jednak z jeho systematického začlenenia do § 80 Trestného zákona uvedeného nadpisom „Nahradenie väzby zárukou, sľubom alebo dohľadom“, ako aj z dikcie ďalších ustanovení § 80 Trestného poriadku, osobitne jeho odseku 2 a 3. Z uvedených ustanovení Trestného poriadku totiž možno nesporne vyvodiť, že dohľad mediačného a probačného úradníka plní obdobnú funkciu ako ostatné „záruky“, t. j. je možné ním nahradiť väzbu.

Podľa § 80 ods. 2 Trestného poriadku súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie oboznámi toho, kto ponúka prevzatie záruky podľa odseku 1 písm. a) a splňa podmienky na jej prijatie, s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, ktoré odôvodňujú väzbu; obvineného oboznámi s obsahom záruky. Súčasne môže obvinenému súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie uložiť splnenie primeraných povinností a dodržanie obmedzení. Ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, možno záruku alebo sľub prijať alebo uložiť dohľad, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Obvinenému sa vždy uloží povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu, ktorý vedie konanie, každú zmenu miesta pobytu.

Podľa § 80 ods. 3 Trestného poriadku ak záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba, ktorá ponúkla prevzatie záruky, dôvodne odstúpi od záruky, obvinený

poruší daný sľub alebo probačný a mediačný úradník oznámi, že dohľad neplní svoj účel, môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora vziať obvineného do väzby, ak obvinený bol ponechaný na slobode podľa odseku 1 a je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie a v súdnom konaní predseda senátu nariadi dodanie obvineného na ďalší výkon väzby, ak bol obvinený z väzby prepustený podľa odseku 1.

V súvislosti s citovanými ustanoveniami Trestného poriadku ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na § 25 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého probačný a mediačný úradník plní úlohy probácie a mediácie uložené súdom alebo iným príslušným orgánom a iné úlohy ustanovené v tomto zákone alebo v osobitnom zákone, ako aj na zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iného ustanovuje výkon probácie a mediácie vo veciach, ktoré sa prejednávajú v trestnom konaní, ako aj práva a povinnosti probačných a mediačných úradníkov.

Ústavný súd v kontexte s obranou krajského súdu poukazuje na to, že z textu § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zjavne vyplýva, že záruku formou písomného sľubu môže dať iba obvinený, t. j. túto formu záruky nemôže uplatniť právny zástupca obvineného v konaní pred súdom bez súčinnosti s obvineným, čo vyplýva aj z jeho podstaty. Obdobný záver možno vyvodiť aj z § 81 ods. 1 Trestného poriadku, z ktorého jednak vyplýva, že peňažnú záruku ako nahradenie väzby môže zložiť obvinený buď sám (z textu i logiky veci vyplýva, že to musí urobiť osobne), alebo môže peňažnú záruku za neho zložiť aj iná osoba, ale len „so súhlasom obvineného“ a za splnenia ďalších podmienok obsiahnutých v tomto ustanovení Trestného poriadku. Z § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku upravujúceho možnosť nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, však záver o možnosti jeho podania len osobne obvineným, resp. len so súhlasom obvineného (výslovne) nevyplýva.

Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné poukázať na čl. 47 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi

orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom, ako aj čl. 50 ods. 3 ústavy, podľa ktorého má obvinený okrem iného právo obhajovať sa prostredníctvom obhajcu, ktorý špecifikuje základné právo na právnu pomoc na účely trestného konania.

Rovnako treba v okolnostiach posudzovanej veci vziať do úvahy § 44 ods. 1 a 2 Trestného poriadku upravujúci povinnosti a oprávnenia obhajcu.

Podľa § 44 ods. 1 Trestného poriadku obhajca je povinný poskytovať obvinenému potrebnú právnu pomoc, na obhajovanie jeho záujmov účelne využívať prostriedky a spôsoby obhajoby uvedené v zákone, najmä starať sa o to, aby boli v konaní náležité a včas objasnené skutočnosti, ktoré obvineného zbavujú viny alebo jeho vinu zmierňujú.

Podľa § 44 ods. 2 Trestného poriadku obhajca je oprávnený už v prípravnom konaní robiť v mene obvineného návrhy, podávať v jeho mene žiadosti a opravné prostriedky, nazerať do spisov a zúčastniť sa podľa ustanovení tohto zákona v konaní pred súdom úkonov, ktorých má právo zúčastniť sa obvinený, a vo vyšetrovaní alebo v skrátanom vyšetrovaní úkonov podľa § 213 ods. 2 až 4.

Z uvedených ustanovení Trestného poriadku [§ 80 ods. 1 písm. c) a § 44 ods. 1 a 2] v spojení s uvedenými ustanoveniami ústavy (čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3) nemožno podľa názoru ústavného súdu vyvodiť také obmedzenie práv obhajcu pri zastupovaní obvineného, že by nemohol samostatne podať v mene obvineného návrh, aby jeho väzba bola nahradená dohľadom probačného a mediačného úradníka. Reštriktívny výklad uvedených ustanovení Trestného poriadku, o ktorý opiera krajský súd svoju obranu, podľa názoru ústavného súdu neobstojí, pretože by v konečnom dôsledku znamenal neprípustné obmedzenie základných práv obvineného (sťažovateľa) vyplývajúcich mu z čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy.

Sťažovateľ vo svojej argumentácii v prospech vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru

napadnutým rozhodnutím krajského súdu argumentoval tiež nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 100/04-126 z 8. októbra 2004, v ktorom ústavný súd okrem iného vyslovil porušenie čl. 5 ods. 3 dohovoru, ako aj čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu, že príslušný súd nerozhodol o alternatívnej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na základe sľubu. Ústavný súd pripomína, že rovnako tak rozhodol aj o sťažnosti vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 239/04 a zdôrazňuje, že nevidí dôvod na to, aby v posudzovanej veci rozhodol inak.

V danom prípade totiž právny zástupca sťažovateľa v žiadosti o prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu z 19. mája 2008 v mene sťažovateľa ako obvineného alternatívne výslovne žiadal, aby bol prijatý *„písomný sľub alebo ponúknutá peňažná záruka alebo dohľad mediačného a probačného úradníka ako náhrada mojej väzby“*. Za týchto okolností bolo povinnosťou krajského súdu zaoberať sa aj možnosťou nahradenia väzby sťažovateľa dohľadom mediačného a probačného úradníka a napadnutým uznesením o tom rozhodnúť. Z odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že uvedenou alternatívnou žiadosťou sťažovateľa, resp. jeho právneho zástupcu sa krajský súd vôbec nezaoberal a ani o nej nerozhodol, hoci v okolnostiach prípadu to bolo jeho povinnosťou, čím došlo k odopretiu práva sťažovateľa na rozhodnutie o jeho alternatívnej žiadosti o nahradenie väzby dohľadom mediačného a probačného úradníka, ktorým krajský súd porušil základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj právo podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Sťažovateľ tiež žiadal, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a prikázal mu, aby ho neodkladne prepustil z väzby na slobodu. Zo zistení ústavného súdu, ako aj informácie krajského súdu vyplýva, že sťažovateľ bol 23. septembra 2008 prepustený z väzby na slobodu. Z uvedeného dôvodu už bolo bez právneho dôvodu vyhovieť aj tejto časti návrhu sťažovateľa.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. M. C. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich

vyčíslil sumou 10 098 Sk, t. j. 335,19 EUR, spolu za tri úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie právneho zastúpenia, podanie sťažnosti a ďalšie podanie z 29. septembra 2008) podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanú zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2007 vo výške 19 056 Sk, t. j. 3-krát 3 176 Sk a 3-krát 190 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné, pretože išlo o úkony vykonané v roku 2008).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008